

Kirjanpidon eriyttämismvelvollisuus – Järeämmät aseet kilpailuneutraliteetin valvontaan

Antitrust and Competition Newsflash | Finland

Kilpailulain uudistuksen yhteydessä julkisille yksiköille, jotka harjoittavat taloudellista toimintaa markkinoilla, asetettiin kirjanpidon eriyttämismvelvoite. Kirjanpidon eriyttämismvelvollisuuden on tarkoitus tehostaa kilpailuneutraliteetin valvontaa. Eriyttämismvelvollisuuden keskeisenä tavoitteena on lisätä markkinoilla toimivien julkisyhteisöiden taloudellista läpinäkyvyyttä ja antaa Kilpailu- ja kuluttajavirastolle (KKV) parempi mahdollisuus jatkossa tehokkaammin arvioida taloudellisen toiminnan markkinaehtoisuutta ilman työläitä ja hitaita selvityksiä¹.

Kilpailuneutraliteetti tarkoittaa julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan tasapuolisia toimintaedellytyksiä.

Tärkeää tietää

- Kirjanpidon eriyttämismvelvollisuus tulee voimaan 1.1.2020
- Kirjanpidon eriyttäminen tulee tehdä yksikkökohtaisesti
- Eriyttämismvelvollisuutta ei sovelleta, jos yksikön kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan taloudellisen toiminnan liikevaihto on alle 40 000 euroa vuodessa

Eriyttäminen edellyttää yksikkökohtaista tarkastelua

Kirjanpidon eriyttäminen tulee tehdä yksikkökohtaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että kunnan, kuntayhtymän, maakunnan, valtion sekä niiden määräysvaltaan kuuluvan yksikön tulee eriyttää kirjanpitonsa jokaisen kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa harjoittavan yksikkönsä osalta erikseen. Tällaisia yksiköitä ovat niiden oikeudellisesta tai organisaatorakenteesta riippumatta mitkä tahansa julkisyhteisön tai sen määräysvallassa olevan yksikön markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa harjoittavat osat, jollaisia voisivat olla mm. yhtiöt, säätiöt, yhdistykset ja liikelaitokset sekä erilaiset julkisyhteisöjen toiminnassaan käyttämät toiminnan organisoinnin muodot, kuten kirjanpitoyksiköt, taseyksiköt ja tulosityksiköt. Kunkin edellä tarkoitettujen yksikön tulisi siten eriyttää kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuva toimintansa muusta toiminnastaan.

Erillistä kirjanpitoa tulee pitää siten, että siinä on johdonmukaisesti sovellettujen ja objektiivisesti perusteltavien kustannuslaskennan periaatteiden mukaisesti eriteltynä ja kohdistettuna kaikki toimintokohtaiset tulot ja menot sekä lisätietona selkeä kuvaus kustannuslaskennan periaatteista. Toiminnan tuotot ja kulut tulee esittää tilikausikohtaisena tuloslaskelmana, jonka tulee olla johdettavissa kyseessä olevan toimijan kirjanpidosta ja joka on laadittava kirjanpitolain tai kyselytoimijaan sovellettavien muiden kirjanpitosääntöjen mukaisesti.

Eriyttämisvelvollisuus koskee myös toimintaa, johon soveltuu yhtiöittämisvelvollisuuden poikkeus. Tämä johtuu siitä, että kuntalain mukaan hinnoittelun tulee olla markkinaperusteista, vaikka toimintaa ei poikkeuksen takia olisi tarpeen yhtiöittää.

Poikkeukset eriyttämisvelvollisuudesta

Kirjanpidon eriyttämisvelvollisuutta ei kuitenkaan sovelleta, jos yksikön kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan taloudellisen toiminnan liikevaihto on alle 40 000 euroa vuodessa. Eriyttämisvelvollisuutta ei myöskään sovelleta toimintaan, johon sovelletaan kilpailulain kilpailuneutraaliteettisääntelyä soveltamisalapoikkeuksia.

Kielteisiä markkinavaikutuksia voi kuitenkin olla myös toiminnalla, jonka liikevaihto jää alle 40 000 euroon vuodessa. KKV arvioi markkinavaikutukset edelleen aina tapauskohtaisesti ja tarvittaessa voi puuttua kilpailuneutraaliteettivajeeseen myös liikevaihtorajan alle jäävän toiminnan osalta.

Kirjanpidon eriyttämisen raja on alhaisempi kuin sidosityksikköaseman säilyttämisen raja. Sidosityksikköyhtiön tulee eriyttää kirjanpitonsa, jos sen kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan taloudellisen toiminnan liikevaihto on vuodessa 40 000 euroa tai enemmän. Näin myös siinä tilanteessa, että kunnan hankinnat yhtiömuotoiselta sidosityksiköltään jäisivät hankintalain ulkopuolelle.

Eriyttämisvelvollisuuden valvonta ja sanktiot

KKV valvoo näiden velvoitteiden noudattamista. Jos velvoitteiden noudattaminen laiminlyödään, KKV voi sakon uhalla velvoittaa toimittamaan erillisen kirjanpidon, tuloslaskelman, tilinpäätöksen sekä kuvauksen kustannuslaskennan periaatteista määräämässään ajassa. Eriyttämisvelvollisuus ei kuitenkaan vaikuta KKV:n oikeuteen edellyttää yksityiskohtaisempia tietoja, mikäli se on tarpeen asian selvittämiseksi. KKV voi myös edellyttää markkinoilla kilpailutilanteessa tapahtuvan taloudellisen toiminnan yksityiskohtaisempaa eriyttämistä yksittäistapauksessa, mikäli se on viranomaisen selvitysten perusteella tarpeen epäillyn kilpailuneutraaliteettiongelman poistamiseksi.

Mitä edellä mainittu tarkoittaa julkisten yksiköiden kannalta?

- Erillinen kirjanpito voidaan uuden säännöksen myötä velvoittaa sakon uhalla toimitettavaksi KKV:lle
- Markkinoilla taloudellista toimintaa harjoittavien julkisten yksiköiden on jatkossa kiinnitettävä huomiota paitsi tällaisen toiminnan laajuuteen myös siihen, miten kirjanpidon eriyttäminen käytännössä lain edellyttämällä tavoin lopulta yksiköissä toteutetaan ja dokumentoidaan
- Omaan toimintaan liittyvän ennakkollisen itsearvioinnin merkitys kasvaa entisestään jatkossa

¹ Ks. HE 68/2018 vp. Eriyttämisvelvollisuuden taustoja ja tavoitteita on lisäksi käsitelty esim. KKV:n julkaisussa Markkinoilla toimivien julkisyhteisöjen taloudellinen läpinäkyvyys paranee, kun kirjanpidon eriyttämisvelvollisuus tulee voimaan 1.1.2020, ks. www.kkv.fi.

PDF

[Antitrust and Competition Newsflash Finland 8 2019](#)
